

VTORA GLAVA

No neka otnovo se vyrnem desetina godini nazad, za da vi razkazha kak otpraznuvahme pensioniraneto na dobrija star shef. Kuponyt beshe na vilata na jubiljara – edin negoljam parcel izvyn grada dosami ezeroto, zasaden s ovoshki i zelenchuk i s razkoshen asmalyk pred kyshtichkata, pod kojto spokojno se sybiraha dve golemi masi, dolepeni edna do druga, a na stolovete do tjah bjaha opreni dyski kato pejki, taka che da ima mjasto za vsichki. Beshe edna meka vecher prez kysnoto ljato na 92-ra godina. Az malko zakysnjah, taka che zavarih veselbata ako ne chak v razgara si, to dosta dobre veche potrygnala. JAdene imashe do presita, rakijata veche beshe izpita s aperitiva i sega beshe red na zdravo hapvane, polivano s hubavo domashno vince. Posreshtna me vzriv ot veseli vyzglasi:

– Hajde, be, kyde se gubish? Veche si mislehme, che njama da dojdesh!

– Sjadaj tuka. Ili kydeto si izberesh – kaza domakinyt.

– Moment, moment! – izvikah s shegovito tyrzhestven ton az. – Pyrvo iskam da podnesa moja lichen podaryk na vinovnika za tova milo tyrzhestvo. Zapovjadajte, ljubimi nash shefe!

Rykopljaskanija. Svirene s pryst v usta.

– O – kaza shefyt – na kakvo dylzha тази chest? – I vednaga zapochna da razopakova kutijata s pandelka. Ponezhe beshe poluchil veche obshtija podaryk, v kojto i az uchastvah naravno s vsichki, nikoj ne ochakvashe, che shte izljaza s moj lichen podaryk, zatova shefyt njamashe kak da ne byde trognat ot vnimanieto mi. V sledvashtija mig, kato izmykna hartiite za pylnezh, toj izvadi ot kutijata celofanena opakovka, sydyrzhashta ne neshto drugo, a pystrocveten myzhki slip.

– Kakvo e tova? – popita toj s iskreno nedoumenie. – Ama ...

No dumite mu bjaha zaglusheni ot nov izblik na grymoglasen smjah, vikove i ovacii. Sled kato shumyt poutihna malko, az zaeh oratorska stojka i kazah gore-dolu slednoto:

– Izvinjavam se, che podarykyt mi e malko intimen, meko kazano, no e toj e iskren izraz na dylbokata mi ljubov i blagodarnost. Kaktto znaete, samo predi njakolko meseca po predlozhenie na d-r Aprilov bjah udostoena s visokata nagrada “Otlchnik v profesijata” – Tuk posprjah malko i gi ogleдах dovolno. JAVno nishto ne razbiraha, zashtoto me zjapaha napylnо ozadacheni. Az se razsmjah i dobavih s poveritelen ton: – Ne znaete li kak stavat tezi neshta? Kak mislite, che se stava otlichnik v profesijata pri tolkova mnogo i vse opitni sestri?

Pyrvii shefyt zagryja kakyv e majtapyt. Toj se razsmja visoko i zvyenko, posle me grabna v pregyrdkite si i me celuna po buzata. Togava otново se razrazi burja ot shturi zakachki i smehove, njakoj izvika: “Revnuvam!”, drug nadu kasetofona – tykmo zapochvashe baven i sladostrasten blus – i dokato se usetja, az veche tancuvah s shefa. Bjahme pyrvite, koito otkriha tancite. Spomnjam si kolko delikatno me pridyrzhashe, bez da posmee da se pritisne do men i kak, blago usmihnat, me pitashe otkyde mi hrumvat takiva neshta, a az mu kazvah, che ne na men, a na drugi im hrumvat.

Nashijat kolektiv togava nabrojavashe okolo 30 dushi i pochti vsichki bjaha doshli na tyrzhestvoto. Sestrite bjaha okolo polovinata ot тази brojka. Sred lekarite se otkrojavashe d-r K. Fonev, ne samo zashtoto beshe naj-grymoglasen, no i zashtoto noseshe kitara i po edno vreme sys skandiranija na imeto mu go nakaraha da sviri i da pee. I toj sviri mnogo hubavo i pja pesni na “Bityls”. Mnogo skoro toj shteshe da stane sledvashtijat zavezhdasht otdelenie, no onazi vecher mozhe bi i toj oshte ne podozirashe tova. Spomnjam si kak, dokato tancuvah blus s nego, kysashe zyrna grozde ot asmata nad nas i mi gi pyhashe v ustata, a az se smeeh i smeeh. Dnes mozhe bi me smjata za smyrten vrag. A kolko ni beshe hubavo togava!

Njakyde kym polunosht naj-neochakvano se pojaviza skypi gosti – zavezhdashtija nashata katedra “Nefrologija, hemodializa i hematologija” prof. Fonev i negovijat dobyr prijatel d-r Vezhdov. Dvamata bjaha hodili na njakakvo syveshtanie i sled tova “reshili da otskochat” za malko pri nas. SHTom ni vidjaha kak hubavo si prekarvame, na licata i na dvamata grejnaha usmivki na bashtinska gordost. Taka se sluchi, che az bjah sednala za malko da si hapna i pijna, zashtoto ot tancite mi se otvori hapka i glytka, pyk i se bjah poumorila ot skachane i vikane. I ne shtesh li, tochno do men imashe dve svobodni mesta v tozi moment. Dvamata bash shefove se razpolozhiha ot ednata mi strana, a az byrzo razchistih masata pred tjah ot mrynsni chinii i chashi. Starijat shef sobstvenorychno im predlozhi goshtavka i piene, no te bjaha skromni i maj popreumoreni, ta ne jadoha i ne piha mnogo, a mozhe bi i idvaha ot druga sofra. Dokato se chuknaha s domakina, toj vze, che im razkaza prez smjah za moja podaryk, kato neprekysnato kimashe kym men za odobrenie na razkaza si. Az klateg glava v znak, che vjarno predava sluchkata i si hapvah sladko-sladko. Malko sled tova, kato ostanahme, taka se kazhe, sami, az se obyRNAh kym prof. Fonev s dumite:

– Ne vi li stjaga тази vratovryzka?

A toj se razsmja i reche:

– Stjaga mi ja, i oshte kak. SHTe mi pomognesh li da ja svalja?

I az usyrдно se zaeh da mu dyrpam vratovryzkata, pri koeto se sborichkahme. Posle i d-r Vezhdov poiska da mu svalja vratovryzkata, che mu stjagala i na nego. Taka mezhdou nas se ustanovi neprinuden kontakt, a az dotogava nikoga ne se bjah doblizhavala do tjah dvamata inache, osven po rabota. Vsyshnost s d-r Vezhdov izobshito njamah vzemane-davane, zashtoto beshe zavezhdasht v kurorten centyr izvyn grada. S profesora pyk se vizhdah predimno na glavni vizitacii – kolkoto da mu podam s instrument pamuche sys spirt da obtrie rycete si mezhdou pregledite na otdelnite bolni ili da se usmihna servilno zaedno s drugite vizitirashiti na debelashkite mu shegi s bolnite. Na edna vizitacija, naprimer, se beshe sprjal pred legloto na 22-godishno bolno momche – na dializa ot 10 godini. Tova momche naprazno se opitvashe da zamine na transplantacija v chuzhbina ne zashtoto njamashe pari, naprotiv, bashita mu beshe uspjat da izdejstva neobhodimata suma ot njakakvo pero na BMF, no tova beshe po vremeto na socializma i komisijata, kojato razreshavashe lechenie v chuzhbina, ne znam zashto mu syzdavashe vsjakakvi spynki – baveha go, gubeha mu dokumentite i t.n. Toj se beshe otchajal i misleshe, che nikoga njama da zamine i taka shte si umre na dializa, kakto i stana sled oshte njakolko godini. A na тази vizitacija, znachi, prof. Fonev mu razdrusa rykata i s bodro optimistichen ton reche:

– Mladezh, njama li veche da te zhenim, a? Kato zapochna, beshe edin mynichyk, mynichyk, a ja se vizh sega, be Valjo – gotov myzh za zhenene! – i sam se razsmja na ostroumieto si.

Valjo se opita da se usmihne, no ne mozha da go dokara, a vsichki ostanali vizitirashiti – lekuvasht lekar, stazhanti, starsha sestra, vkljuchitelno i az – se zasmjahme podmazvacheski zaedno s profesora. Proshtavaj, Valjo, ti otdavna si na nebeto, ostanal zavynagi mlad, no az oshte te pomnja i vse mi e mychno, kato si pomislja za onazi vizitacija i moeto glupavo ugodlivo podhilkvane. A ti beshe tolkova smel i taka tyrpeliv. Kolko pyti te rjazaha samo! Rycete ti bjaha obezobrazeni ot belezi i anevrizmi. No ti nikoga ne izohka, kogato te ubozhdahme. Lezheshe spokojno s uokmana i slushalkite na ushite. Obozhavashe hevi metal. Pomnish li kak mi slagashe slushalkite i az da poslusham ? I kak bjah iznenadana da naucha, che “Menoar” sa napravili zhestoka aranzhirovska po klasicheskata melodija “Brymbaryt” ot Musorgski? A kak se smeeshe samo, kato dojde na gosti u nas i mi kaza, che kato umresh, njakoj pyt shte otvorja garderoba i shte izskochish ottam kato prizrak, a az shte pishlja? Mnogo pyti otvarjah garderoba ottogava, Valjo, no ti nito vednyzh ne izleze ottam. Edna vecher obache po radioto pusnaha ljubimata ti pesen, “Metal kingz”. Az tykmo servirah vecherja na sinovete si i ej-taka vzeh, che kazah na glas pred tjah: “Pozdravjavam batko vi Valjo s тази

pesen. Toj gorkijat veche ne mozhe da ja chue.” I togava, vinagi nastryhvam pri tozi spomen, i togava, Valjo, poljulejat nad glavite ni se zaklati, sjakash kufeeshe njakak bavno izvyn takta na strahotnata pesen, i vse pak kufeeshe. Za tozi sluchaj sym razkazvala pred po-starite kolezhki, koito syshto te pomnjat, Valjo, a i dvamata mi sinove bjaha svideteli i sigurno njama da go zabravjat cjal zhivot. Zatova se obryshtam kym teb sega i te molja za proshka – teb, kakto i vsichki ostanali zhertvi na nashata tromava sistema za narodno zdraveopazvane. Prosti mi i se opitaj da razberesh kolko malko zavisesh lichno ot mene.

Ne mi se vryshta kym onazi vecher, no trjabva da go napravja. Oshte poveche che sybitijata, kakto se razviha togava, ne sa v moja polza, no az pisha tova, ne za da se hvalja kolko sym sposobna i bezuprechna v povedenieto si, a za da se opitam da prezhiveja otново vsichko, koeto ostana zad gyrba mi, da se opitam da objasnja na samata sebe i na vseki, kojto mozhe da se zainteresuva, i mozhe bi naj-veche na mladite medicinski sestri, na koito im prestoi dylyg profesionalen zhivot, kak sled tolkova mnogo godini s tezi hora, bivshite mi kolegi, samo za njakolko dni stignahme do okonchatelna razdjala, kak prenebrehitelno mi obyrnaha gryb ili naj-malkoto zamylychaha, uplasheni da ne zagubjat rabotata si, zagubili mjarka za tova dokyde mozhe da se stigne po pytja, po kojto sme trygnali i sigurno tajno zloradstvali, che njakoj drug go onasja vmesto tjah. No ako nishto ne se promeni, utre otново shte stane krizisna situacija po njakakyv povod, i njakoj drug syshto njama da izdyrzhi. Zashtoto ne mozhe vechno da se opravdavame s tova, che drugi reshavat, a nie samo izpylnjavame. Izpylniteljat syshto ima svojata otgovornost.

Na men i na moite kolezhki se kazva, che dlyzhnostnata ni harakteristika e napisana syglasno Kodeksa na truda, no v nego ne pishe, che sme dlyzhni da izpylnjavame narezhdanijata na rabotodatelja si, toest pishe go, no s edno utochnenie – “zakonnite narezhdaniya na rabotodatelja” (chl. 187, t. 7). Ako izpylnim nezakonno narezhdane na rabotodatel i bydem podvedeni pod otgovornost, njama da mozhem da se opravdaem s tova, che sme izpylnjavali zapovedi, zashtoto e dostatychno da ni zadadat vyprosa: “Ako vi naredjaha da dadete otrova na bolen, shtjahte li da go napravite?” I togava kakvo bihme otgovorili? Drug vypros e, che nikoj ne ni informira v kakva sreda rabotim. Ne znaem kakvi sa iziskvanijata za obsluzhvane na hemodializni pacienti v razvitite strani, ne ni kazvat kakyv e procentyt na hepatit V- i S-virusonositelite v HD centrove po sveta i u nas, za da mozhem da proumeem kolko sme izostanali i kolko opasno e, ako prodylzhavame da rabotim v informacionna mygla, osobeno ako priemame chuzhdestranni

pacienti. Zashoto i az gledah pochti bezrazlichno kak pozitivni i negativni se dializirat na edni i syshti aparati, kak nashite bolni stojat neizsledvani poveche ot godina, a i nie ot personala, koito si vzehme kryv naj-redovno s MDD-ta ot lichernite si lekari, chakahme rezultatite si poveche ot dva meseca. Ne se li vyzmushtavahme togava vsichki, az dori po-malko ot vas? Ne govorihme li, che HEI-to e vzelo parite ot Zdravnata kasa, a nikakva rabota ne ni svyrshi? Nameriha li se rezultatite? Ne, nali? Nakraja na vsichki ni vzeha pogolovno kryv bez nikakvi formalnosti s edno samo narezhdane ot izpylnitelnija direktor, kojto trygna da trupa aktivi za sebe si sled moja signal.

I po-natatyk kakvo se okaza? CHE v laboratorijata tepyrva chakali da poluchat nov, po-moderen tip kitove za izsledvane po metoda "Ilajza". SHTeli da gi poluchat kym kraja na juni. Izpylnitelnijat direktor ne mozha li da proveru pyrvo tova, predi da dava narezhdanija za masova akcija po izsledvane na vsichki za dva dni v kraja na maj? Taka se e rabotilo godini nared pri nas – ili neohotno, ili pribyrzano ili pyk napravo bezmoznychno. Koj shte posmee da otreche, che v otdelenieto ima tolkova i tolkova zarazeni ot hepatit? Vie njama da otrechete, stiga samo da vi popitat anonimno sys specialni anketni karti, kydeto se otbeljazva vernija otgovor (i stiga da imate informacija, a na vas vi se iska njakak si da ne mislite za tova, dostatychno grizhi si imate), no i te njama nikoga da dojdat da vi pitat – nito anonimno, nito otkrito, samo shte se obadpat po telefona na njakoj ot shefovete, a toj shte kazhe: "Naj-otgovorno zajavjavam, che takiva neshta njama pri nas!" Vsichki samo vi plashat s nakazanija i uvolnenija, a ot HEI-to idvat da se zajazhdat na drebno ja za koshche za bokluk, ja za njakoj mikrob, popadnal na plotu, ja za drugo podobno neshto. Vizhdat slamkata, a gredata ne vizhdat. I vinagi shte byde taka, zashoto HEI ne mozhe da byde nezavisima kontrolna instancija, dokato tezi, koito trjabva da kontrolira, j davat hljaba. Syznavam, che ako tova, koeto pisha sega, stigne do nashite upravljavashti, mozhe i prestypnik protiv cjalata dyrzhava da me izkarat, osven ako mezhduvremenno pravitelstvoto ne se smeni i novite upravljavashti ne reshat da izvlekat dividendi ot тази nelepa istorija. Vsyshtnost dali njakoj gore bi mogyl da dade glasnost na sluchaja, zaradi kojto zagubih rabotata si? Ako se zagovori otkrito, che v dializno otdelenie, gymzhashto ot pozitivni na hepatit, se priemat chuzhdi grazhdani, koito sa negativni, njama li da postrada imidzhyt na nashata strana pred sveta? Az ne posmjah da alarmiram chuzhdi agencii, makar che imah adresi i mozheh da go napravja. Ne posmjah, zashoto ne znam dali profesoryt ne ni dokara pozitivni na hepatit chuzhdenci, pone chast ot tjah, deklarirajki, che sa negativni – az tehnite dokumenti ne sym vizhdala. A ako sa bili zarazeni i az bija trevoga, che ima opasnost da gi zarazim, pyk

posle izleze, che naj-rabolepno sme im osigurili vyzmozhno naj-chistite si aparati, zastrashavajki nashite bolni? Njama li cjal svjat da se smee i podigrava s nas? No tova, che chuzhdencite zapochnaha dializa, bez da se dokumentirat v zhurnalite na otdelenieto, si beshe finansovo narushenie ot naj-chista proba. Kogato usetih, che se gotvi neshto, zaradi koeto vsichki mozhem da otidem v syda, az se zarovih iz Internet, za da se orientiram v situacijata, no taka i ne posmjah da vi zagovorja otkrito, zashtoto useshtah, che pak shte stana smeshna v ochite vi za tova, che go vzemam tolkova nadylboko.

Kak se poluchi taka, che se otchuzhdihme do takava stepen? Godini nared rabotihme zaedno, hranihme se zaedno, dori zaedno spjahme, a dnes sme kato chuzhdi. Spored men, vnezapnata razdjala s kolektiva na rabotnoto mjasto e po-losha i ot razvod. Osobeno pri obstojatelstvata, koito se syzdadoha okolo men, kogato napuskah. Pri razvod kysat dvama dushi i stradat decata im, ako imat takiva, a v sluchai na prinuditelno napuskane, kaktose sluchi s men, se kysat mnozhestvo nishki i se gubi bavno i trudno izgrazhdano doverie s mnogo po-slozhen profil ot tozi na edno semejstvo, osobeno ako njamat deca. Ponjakoga otkazvam da povjarvam, che vsichko e svyrshilo, che nikoga veche njama da vljaza v otdelenieto, da se sybleka sred smjah i zakachki v syblekalnjata i vsichki da byzame za sutreshnata petminutka. Posle zaedno da piem kafe i da si predavame smjanata, a pokraj sluzhebnite razgovori njakak syvsem estestveno da spodelim i lichni problemi ili radosti. Zashtoto spodelenata myka namaljava tolkova pyti, kolkoto hora sa ti sychuvstvali za neja, a spodelenata radost se uvelichava tolkova pyti, kolkoto hora si pocherpil po daden povod. Ne e za vjarvane, che nikoga veche njama da se vyrna. Obichah rabotata si, vypreki vsichki neuredici, obichah kolegite i bolnite. Narichah bolnicata moj vtori dom. Napravo ne e za vjarvane.

I onazi vecher ne beshe za vjarvane, kogato profesoryt se navede kym men i proshepna v uhoto mi:

– A na teb ne ti li stjaga tozi sutien?

Pri koeto rykata mu veche byrkashe pod bluzkata mi otkym gyrba. Az onemjah i zastinah kato kokoshka, nastignata ot petel.

– Iskash li da ti go svalja? – proshepna toj s djavolski syblaznitelen glas.

– Why not? – otvyrnah az, gorda s poznaniyata si po anglijski, kojto edva ot njakolko meseca izuchavah.